

Sven Tito Achen: *Identifikation af anonyme våbenskjolde*. (Dansk historisk Fællesforenings Håndbøger, 1972). 96 s.

Hvis man går rundt og tror, at heraldik dels kun er kedeligt, dels kun et værktøj for specialister, bliver man let omvendt ved at læse Achens bog. Den er spækket med facts og litteraturhenvisninger, men samtidig så livlig og spændende, at selv den i forvejen ukyndige læser den i ét stræk. Det ærinde, Achen er ude i, er at hjælpe den, der står med et stykke porcelæn, et møbel, en sølvting, ved et epitafium eller et kalkmaleri – med et våben som eneste identifikations- og tidsfæstelsesmulighed. Teknikken kender de fleste, som har forsøgt sig med våbentydning. Den ligner meget den, man brugte i skolens botaniktimer, når man via den lille flora skulle navngive en blomst. Man skal dog – som dengang – kunne en vis terminologi og også reglerne for farveskravering, hvor der er tale om gengivelser i streg. Achen gennemgår nøje hver enkelt detalje i et våben, som kan lede på vej; han viser, hvilke værker – danske og udenlandske – der kan bruges, hvordan de skal bruges – endog med sidehenvisninger til registre og oversigter – og også på hvilket dansk bibliotek, de er til rådighed! Det er gjort med pædagogisk dygtighed, så faktisk ingen amatør blir ladet i stikken. Det hele er i illustrationsform belagt med en række eksempler, der udmærket belyser opgavernes løsning, uden at opslagsværkerne er læseren for hånden. Et auktions-, kirke- eller museumsbesøgs problemer klarer bogen naturligtvis ikke på stedet, og man kan nok heller ikke regne med, at ret mange af de fine værker kan lånes fra de videnskabelige biblioteker til de lokale

folkebiblioteker. Men nogen kan da og derved hjælpe den interesserede.

Finn H. Lauridsen

Erik Hvidt: *Politikens Revyhistorie fra Erik Bøgh til Jesper Klein*. (Politikens Forlag, 1981.). 303 s.

I forlagscirkulæret til Hvidts bog hedder det som overskrift: »For første gang: Revyens historie i Danmark 1849-1980«. Det er rigtigt, at det er første gang, revyen er ført så højt op; men der er tidligere skrevet revyhistorie, og det kunne man godt have nævnt i forordet og ikke bare i litteraturfortegnelsen (jf. anmeldelsen af Chr. Glatved: *Provinsens sommerrevyer* (1979), *HISTORIE XIV*, 1 s. 189f). Bogen kunne også uden skade have fået titlen *Københavnerryvens historie*, for de glimt, der er fra provinsen, er ærlig talt så små og intetsigende, at de kunne have været udeladt. Når det er sagt, skal det til gengæld erkendes, at det, der er givet, er både morsomt og informativt.

Hvidt går lige på med Erik Bøghs »Nytårsnat 1850«, der havde premiere på Casino nytårsaften 1849 – og i øvrigt en forgænger i Kristiania året før. Det var den første danske revy, og den blev en stor succes. Et nyt forsøg året efter havde mindre held med sig, og Bøgh lagde genren på hylden, indtil han i 1868 tog den op påny. Derefter kom der sammenhæng i tingene, og Hvidt følger så udviklingen kronologisk, koncentreret om forfattere, skuespillere, tekster (med mange prøver), udstyr osv. Det sidste spillede ikke mindst en rolle på Frede Skaarups berømmelige og aldrig overgåede Scala. Det er værdifuldt, at revyerne ikke blot er anskuet som teaterfænomener, men at tids-

baggrunden, de politiske og samfundsmæssige, hele tiden er med. Det gælder ikke blot de ældre perioder, men også – og ikke mindst – de senere med »stoppesteder« ved Cooptimisterne, PH-revyerne, Cirkus-revyerne, Apollo-revyerne, Lommer-revyerne, Dagmar-revyerne, Fiffer-revyerne og endelig, omkring 1960, Jesper Jensens, Erik Knudsens og Klaus Ribbjergs nye form med Poul Henningsen i »baghovedet«.

Særlig meget er der gjort ud af besættelsen både med hensyn til revyernes ydre tilværelse og deres indre: forholdet til censuren, visen som våben og til en vis grad også sketchen. Hvidt koncentrerer sig måske her i hovedsagen om de mere håndfaste ting og glemmer de små detaljer, som man skulle slå ørerne helt ud for at få fat på, men som *de* nød og gottede sig over, der fangede dem.

Cirka halvdelen af bogen behandler tiden fra 30'erne og frem, og her er karakteristikkene af revyens samfundsfunktion og dens personligheder såvel blandt ledere som blandt forfattere og skuespillere meget givende. Hvad funktionen angår, har den vel i det store og hele mest koncentreret sig om at fornøje; men den har da også ind imellem gavnnet eller i al fald bestræbt sig på at gavne.

Teksten opleves af et udmærket billedvalg, selv om enkelte billeder er blevet vel små. Og med et personregister samt register over revyer, viser og sketches kan man let finde rundt. En litteraturfortegnelse fører endelig til supplerende stof. På s. 42 gøres Punch til 1880'ernes eneste vittighedsblad. Det er ikke rigtigt; der var flere. Og på s. 122 koreograferer Palle Huld den sidste Scala-revy, »Punktum-finale« i 1930. Det er nok lidt tidligt for den udmærkede skuespiller, der er født 1912. Det skal være Paul Huld, der til

gengæld instruerede solodanserinden Elna Lassen i forestillingen. Det står der ikke noget om, selv om hendes optræden på Scala ellers var en sensation.

Finn H. Lauridsen

Niels Stensen og Danmark. Red. af Ole Kongsted, Jørgen Nybo Rasmussen og August Ziggelaar. (Katolsk Forlag, 1981). 131 s., ill.

Dette lille skrit har sin baggrund i danske katolikkers store iver for at få den berømte Niels Stensen helgenkåret, hvorfor det naturligvis i langt højere grad interesserer sig for hans virke som apostolsk vikar i Nordtyskland end for hans videnskabelige indsats. I indhold spænder det lige fra anråbelser om Stensens forbøn samt en opfordring til at bede for dennes helgenkåring til en Niels Stensen-bibliografi (dog kun over på dansk udgivne skrifter). Ud over det kirkehistorisk og ikke mindst kirkeretsligt interessante ved at skildre (NB nutidige) vilkår for en kirkelig helgenkåring-proces er især J. Nybo Rasmussens redegørelse for de dansk katolikkers kirkeadministrative tilhørsforhold fra 1667 og frem til bispedømmet Københavns oprettelse 1953 opmærksomhed værd.

Troels Dahlerup

Palle Lauring: *Dronninger og andre kvinder i Danmarkshistorien.* (Høst og Søn, 1981). 209 s., kr. 188,00.

Efter vi indtil hudløshed er blevet belært om, at historien sandelig ikke kun er kongerækker, og idet vi nu også præsenteres for krav om »kønkvotering« i forskningen, har den energiske popularisator Palle Lauring taget højde herfor ved at udgive disse essays, oprindeligt holdt som radioforedrag.

Betegnende nok dominerer dronnin-